

Zasady muzyki – kl. I wokalna

Temat: Skale poza systemem dur-moll – pentatonika i jej rodzaje.

1. Skale poza systemem dur moll to skale, które były używane w muzyce przed systemem tonalnym, a także od końca XIX wieku, kiedy zaczęło się rozszerzanie tonalności. Gama durowa i mollowa ma swoje korzenie oparte na skalach **jońskiej** i eolskiej. Te **skale kościelne** z kolei mają związek ze **skalami starogreckimi**.

2. Skale starogreckie były to **skale siedmiostopniowe**. Jednak nie były to pierwsze skale. Najwcześniejsze, spotykane do dziś w muzyce ludowej polskiej czy chińskiej to **pentatoniki** - skale pięciostopniowe.

3. Istnieją dwie odmiany **pentatoniki**: bezpółtonowa, czyli **anhemitoniczna**; oraz zawierająca półtony:

– **hemitoniczna** (z 1 półtonem) i

- **ditoniczna** (z 2 półtonami).

4. **Pentatonikę bezpółtonową** można budować od jej dźwięku centralnego 2 wielką w górę i w dół oraz interwał kwarty czystej w obu kierunkach. Pentatonika anhemitoniczna ma układ symetryczny. Oparta na tej skali jest jedna z najstarszych ludowych polskich pieśni - *Chmiel*. (kropką oznaczony jest dźwięk centralny)

5. Pentatonika półtonowa zawiera oprócz całych tonów tercję wielką i jedną lub dwie sekundy małe.

Temat: Skale poza systemem dur-moll – skale starogreckie.

1. Skale starogreckie były skalami siedmiostopniowymi (ósmy powtórzeniem pierwszego). Dały one podstawę skali durowej i mollowej. Składały się z dwóch tetrachordów budowanych z góry na dół (czyli odwrotnie w stosunku do durowej i mollowej). Tetrachordy składały się z sekund, tercji i ćwierćtonów, które w systemie tonalnym nie funkcjonują.

2. Skale starogreckie dzieliły się na główne i poboczne. Główne to: dorycka, frygijka i lidyjska. Każda skala główna posiadała dwie poboczne: jedna zbudowana o kwintę wyżej, wtedy do nazwy skali dodany był przedrostek *hyper-* (nad), zaś druga o kwintę niżej, z dodanym do nazwy przedrostkiem *hypo-* (pod).

Skale starogreckie dały początek skalom średniowiecznym, z których bezpośrednio powstała skala durowa (jońska) i mollowa (eolska).